

HOLMI

XXII. évfolyam 6. szám

2010. június

Szerkeszti: Réz Pál (főszerkesztő),
Radnóti Sándor (bírálat), Várady Szabolcs (vers), Závada Pál (széppróza),
Fodor Géza, Szalai Júlia, Voszka Éva

Szerkesztőbizottság: Bodor Ádám, Dávidházi Péter,
Göncz Árpád, Kocsis Zoltán, Lator László,
Ludassy Mária, Nádasdy Ádám, Rakovszky Zsuzsa.
Tördelőszerkesztő: Környei Anikó. A szöveget gondozta: Zsarnay Erzsébet

TARTALOM

Kőríz Imre: Karaoke • 691
Bálnák nyomában • 692

Radnóti Miklós versfordító-pályázat

Conrad Ferdinand Meyer: Léthe • 694
Georg Trakl: Derűs tavasz
(*Tatár Sándor fordításai*) • 695

Rába György: A csomag • 696
Falfirka • 697

Csordás Gábor: Én, ő és az (Montaigne és a reneszánsz
individuum) • 697

Bagi Zsolt: Klasszicizmus és modernitás • 717
Tenigl-Takács László: Barokk • 727

Szvoren Edina: Lelenc • 733

Hegedűs Lajos Hunor: Tékozló • 737

Reichert Gábor: „Mintha négykezest zongoráznánk”
(Déry Tibor és Örkény István
„négykezes regény”-éről) • 744

Rózsa T. Endre: Honszeretet, politika, erkölcs • 760

Ayhan Gökhan: Megyek • 765

Azóta más • 765

Tóth Imre: Harmadnap • 766

Méhes Károly: Isten szeme • 767

Magyar László András: Első tíz évem • 796

FIGYELŐ

Nagy Bernadett: Ének (Pollágh Péter: Vörösróka) • 812
Csengery Kristóf: „Mint a húsleves vagy a hegymászókötel”
(Verses öröknaptár) • 814

Megjelenik havonta. Felelős kiadó: Réz Pál. Vörösmarty Társaság
Levélcím: HOLMI c/o Réz Pál, 1137 Budapest, Jászai Mari tér 4/A
Terjeszti a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág
Előfizethető közvetlenül a postai kézbesítőknél, az ország bármely postáján,
Budapesten a Hírlap Ügyfélszolgálati Irodákban és a Központi Hírlap Centrumnál
(Bp. VIII., Orczy tér 1. Tel.: 06 1/477-6300; postacím: Bp. 1900)
További információ: 06 80/444-444; hirlapelofizetes@posta.hu
Előfizethető még postai utalványon Závada Pál címén (1092 Budapest, Ráday u. 11–13.)
Előfizetési díj fél évre 2500, egy évre 5000 forint, külföldön 50, illetve 100 euró
Tördelte: Kardos Gábor. Nyomtatta az ADUPRINT Kft. Vezető: Tóth Béláné

A HOLMI honlapja: www.holmi.org

ISSN 0865-2864

Kőríz Imre

KARAOKE

Gyűlölök és gyűlölök:
ez forr körülöttem bugyogva a hétköznapok hideg vizében,
ahogy szakemberek langyosan haboztatják
az űrben nagy szilárdságúra a fémet,
hogy a nehézipar utána méregdrágán adhassa el a levegőt,
ahogy a vegyipar a vizet.

A többi metaforát megspórolom.

Történeti távlatban: kit nem gyűlöltem az utóbbi háromezer évben?
Megutáltam, sőt megöltem a múzsát is,
mind a kilencet, már a nevükre sem emlékeznek,
ha nem vágtam volna be:
ClioMeTerThal, EuErUrPoKal.
(Engem meg személy szerint
egy halott irodalomtudós akart megölni.)
De téged nem gyűlöllek, olvasó, akárki vagy is,
és megölni sincs hatalmamban vagy szándékomban,
igaz, a kegyeidet sem keresem.

Furcsa dolog az irodalom, előveszel egy könyvet,
olyan, mintha az első oldalon kilépne egy ismeretlen az ajtón
(mi az, hogy az ajtón? egy ajtón),
a másodikon már belenyugszol, hogy a keresztnévvel gondoldj rá,
a gerincen mérve két milliméterrel később
pedig szomorú vagy, ha kiestében egy erkélyről agyas pacallá loccsan.

Vagy ott a vers, amelyből kiderül,
hogy micsoda keze, nyelve, szeme, füle
és egyéb testrészei vannak a költőnek a világ dolgaira,
és hogy te, olvasó, ezeket mind annyira, de annyira tudod értékelni,
hogy igazán méltó saját magatoktól nemesen meghatódnotok.
(Ó, a hírneves katarzis!)

De én nem akarlak jobbá, nyugodtabbá,
elégedettebbé vagy bajszosabbá tenni,
moss gyakrabban hajjat, ez többet ér a legtöbb versnél.

Ne kutasd, hogy én ki vagyok, te sem érdekelsz engem.
Talán szebb vagy nálam, fiatalabb, szeretetre méltóbb, vagy több a pénzed,
vagy csak kocogtál egy jót, épp lezuhanyoztál,
miközben nekem még most, este fél kilenckor is
a rossz és sok déli pizzától puffad a gyomrom.
Mi közöm hozzád?

Nem neked írom ezt, gondolom, ez nyilvánvaló,
akár abba is hagyhatod.

De mindenki nem hagyja abba,
mindig marad egy egyetemista lány, magyartanár,
talán mert lelkiismeretes vagy, kíváncsi, dacos vagy derűs,
vagy valami félreértés következtében
tetszik ez itt, és érdekel a vége,
amit még én sem tudok.
Ez utóbbi esetben ugorj,
és olvasd nyugodtan csak a végét,
mint céges vacsorán az étlap árait.

Különben pedig az a vége, hogy megeszek egy joghurtot,
az ugrók sose tudják meg,
annyi bajuk legyen.

Nem akarok tőled semmit,
pedig ez egy olyan világ, ahol az akaróké a karaoke,
de ha mégis kezembe veszem a mikrofont,
már nem kívánok beleénekelni,
legfeljebb gyorsan elhelyezni rajta
még egy ujjlenyomatot, az eddigiek alá.

BÁLNÁK NYOMÁBAN

Tandori Dezsőnek

De mégis gyerekek a hang, a hang!
Nem a saját beénekelte orgánus sikkés modulálása,
hanem az, amelyen már Petőfi (a kövér, kopasz kék kis venusiait nem is mondom)
fecsegtette Haranglábát, harmincnégy sorban serkentve a légyszívű kántort,
pontosan abban a szellemben, amely tömörebben így szól:

Radnóti Miklós versfordító-pályázat

Conrad Ferdinand Meyer

LÉTHE

Álmomban a folyón úszni láttam
Egy csónakot, magától haladt;
Előttem az ég s az ár parázsban,
Mint ha kél vagy nyugszik épp a nap.

Benne lótuszkoszorúzott ifjak,
S lányok, testük hajlékony, sudár –
Láttam, sorban egy kehelyből ittak,
Amely ott közöttük körbejárt.

Fájón édes dal zendült a csendben,
És az ifjak felől erre szállt –
Nyakad hajlatára ráismertem,
És hangod a kórusból kivált.

A habokba szálltam. Csontig járt át
A hűvös, már utam kezdetén;
Elértem a csöndben úszó bárkát,
S beültem a szentelt körbe én.

Ekkor te kerültél inni sorra,
Csillant a fény teli kelyhedén;
Szád és cinkos pillantásod mondta:
„A felejtésünkre, kedvesem!”

Vad szerelmem kezedből kitépte
A kelyhet, s a folyóba vetém;
S vér-szín vegyült, lám, arcod színébe,
Hogy a mélyben eltűnt az edény.

Esdő, vad csókokkal rád hajoltam,
Kéjt adott a szád s alázatot –
Mosollyal foszlottál szét karomban,
S ismét tudtam, az vagy már: halott.

Georg Trakl

DERÚS TAVASZ

2. változat

1

Hol átszeli az ugart a patak,
Szárazon zizeg még a régi nád.
Csodás hangok a szürkéségen át;
Úszik a széllel meleg trágyaszag.

A fűzág barkát himbál bolyhosan,
Szomorú dalt dúdol egy katona.
Halk a szélben a rét-sáv sóhaja;
S egy gyermek áll, lágy körvonala van.

Sötét túskebozót s nyírfák amott,
Illan a füstben foszló árnyalak.
Friss zöld virul, a régi elrohad,
A zsenge hagyma közt varangy aludt.

2

Vad mosónő, szeretlek én hiven.
A habokon az ég arany-teher.
Halacska villan föl, majd tűnik el;
Égerek közt viasz-arc a vizen.

A kertekben halk harangszó hal el;
Egy kismadár trillázó mámore.
Ujjongva sarjad a friss gabona,
Méhet vendégel még virágkehely.

Jöjj, szerelem, vár fáradt földműves!
Egy langy sugár kunyhójába talál.
Az est-ölelt erdő fakóra vált
S pattannak néha halkán zöld rügyek.

3

Mily betegforma minden születő!
Lázfuvalom jár a tanya körül;
Ám szelíd szellem int ágak közül
És kinyitja félénk lelkünket ő.

Szirom-habzást nyel lassan el a mély,
Nyugalmában a meg nem született.
Csillaguk nyílik szeretők felett,
Lélegzetüktől édesebb az éj.

Ily fájdalmas-jó s igaz, mi csak él;
S egy régi kő hozzád ér szeliden:
Örökre veletek leszek, igen!
Ó száj! ki a fűzben rándul s beszél.

Tatár Sándor fordításai

Rába György

A CSOMAG

Leraktak engem mint egy csomagot
irányítószámot címet se kapott
a forgalomból kiesően
kallódik a címkeresőben

Az igazságosság bírāja
a verdiktet kimondta rája
maholnap
mindkét oldala behorpad

Csak csoszogás hallatszik
valaki az útját járja
világgá

FALFIRKA

Ti száműzött szavak
 csóvás eszmény hordozói
 férfias öröm melldöngetői
 dacos jelenlét hírlelői
 itt tengtek számkivetésben
 házfalak malter sivatagában
 a függőleges pokolszigeten
 ti szépek kifejezők beszédesek
 téves ítélet áldozatai
 kifogatva a jól szabott
 öltözék a beleillő testből
 kiszabadítani titeket
 jöjjetek seregljétek
 ártatlanság perújítói

Csordás Gábor

ÉN, Ő ÉS AZ

Montaigne és a reneszánsz individuum

„A barátságról” szóló fejezet közepe táján¹ elhangzik a kérdés, miért szerette Montaigne olyan nagyon egyetlen barátját, Étienne de La Boétie-t. Elhangzik, de nem Montaigne teszi fel magának. Mi sem áll távolabb személyiségétől és gondolkodásától, mint az a meggyőződés, hogy a világ jelenségeinek, mások személyiségének vagy az ő hozzájuk való viszonyának ezernyi változata és aspektusa egyetlen ítéletben összefoglalható lenne. Mindezekre a kérdésekre a választ az ESSZÉK egész hatalmas szövegépítménye adja meg. Úgy látszik azonban, hogy valamiért ennek a kérdésnek mégiscsak el kell itt hangzania, és ha már tőle magától annyira idegen egy ilyen kérdés, hát úgy teszi fel, hogy nem teszi fel, és hangsúlyozza, hogy nem könnyen szánná rá magát megválaszolására: „*Ha mindenképpen meg kellene mondanom, miért szerettem őt*” – és itt következik a válasz.

A válasz pedig először így hangzott: „*úgy érzem, hogy ez kifejezhetetlen, úgy tűnik, túl elmélkedésem és mindazon, amit erről mondhatnék, van ennek az egyesülésnek valamiféle isteni és végzetes közvetítő ereje.*” („*Si on me presse de dire pourquoi ie l'aymois, ie sens que cela ne se peut exprimer, il y a ce semble au dela de tout mon discours & de ce que i'en puis dire, ne sçay quelle force divine et fatale mediatrice de cette union.*”)² Az el sem hangzó kérdés tehát retorikai kérdés, szerepe annyi, hogy kiderüljön megválaszolhatatlansága. Ez megfelel a szerző gyakorlatának: az ESSZÉK-ben elhangzanak még kérdések – például a nevezetes